

Jumalateenistus Nõos L, 25.12.21 kell 11.00, I jõulupüha

Lektsioonid: Js 52:7–10; Jh 1:1–14

Pihikõne: Lk 2:7 (peapiiskopi karjasekirja põhjal)

Jutlus: Hb 1:1–3

Laulud: 14 (1–4); 18B (1–6, 7); 15 (1–7); 21 (1–4)

Jumal, kes muiste palju kordi ja mitmel viisil rääkis esivanematele prohvetite kaudu, on nüüd päevade lõpul meile rääkinud Poja kaudu, kelle ta on seadnud kõigi asjade pärijaks, kelle läbi ta on ka maailmad teinud, kes, olles tema kirkuse kiirgus ja tema olemuse kuju ning kandes kõiksust oma väe sõnaga, on pärast seda, kui ta oli täide viinud pattudest puhastamise, istunud Ausuuruse paremale käele kõrgeimas taevas.

Elame juba peaaegu viimased 100 aastat (alates austria-ameerika majandusteadlase Fritz Machlupi uurimustest sel teemal 1930. aastail) infoühiskonnas.

Mõnes mõttes on infoühiskond hea, sest informatsiooni omada on hea. Mida rohkem me asjade kohta teame, seda suurem kontroll meil nende üle on. Võim tähendab head informeeritust.

Ka inimestevaheline suhtlemine on infoajastul varasemaga võrreldes kordades intensiivistunud ja sõnumid, mida tänapäeval ka kõige introvertsem inimene eri infokanalite kaudu edastab ja saab, ületab vist mineviku suurimate ekstravertide taseme.

Infoühiskond on aga kahtlemata ka väsitav, kuna suure infohulga juures on sõna väärtus tublisti kahanenud.

Varasemal ajal oli palju sõnu ja tekste, mis ei olnud nii kergesti kättesaadavad. Trükikunst, mis pani aluse sõna laiale levikule, on vaid veidi vanem kui 500 aastat. Esimese talurahvale mõeldud laenuraamatu Eestis seadis Hans Wühner Tarvastus sisse alles 1860. aastal, seega vaid u 160 aastat tagasi.

Kuid ka veel 30 aastat tagasi polnud Eestis võimalik kätte saada sellist informatsiooni, mida nüüd on võimalik hankida peaaegu et ühe arvutihiire klikiga ja lugeda selges eesti keeles. Selle info hankimiseks tuli tookord palju vaeva näha: õppida keeli, tellida raamatuid või käia neil ise välismaal järel.

Sõna väärtuse kahanemise tagajärg on see, et kui keegi kirjutab, siis tema sõnu pigem ei loeta. Ja kui keegi räägib, siis tema juttu pigem ei kuulata. Või siis loetakse üsna lühikest teksti, sest pikka ei suudeta enam süveneda – uued tekstid tulevad peale. Ja pikka juttu ei soovita kuulata, sest uued jutud juba ootavad oma järge.

Nõnda on infoühiskonna puudus selles, et infohulga juures, mida tänapäeva inimesed on sunnitud töötama, võivad olulised sõnad märkamatuks jääda.

Aga on sõnu, mida ei tohi kunagi tähelepanuta jätta. Need on Jumala sõnad. Kui reformaatorid nägid vaeva, et oma sõnumit trükikunsti abil levitada, siis tänapäeva kirik näeb vaeva, et koondada inimeste tähelepanu selles levitatava informatsiooni tulvas olulistele asjadele.

Täna I jõulupüha kirjakohta mõte on kokkuvõetav kolme sõnasse: Jumal on kõnelnud.

Jumala kõne ei saa olla ebaoluline, sest Jumal on ülim olend, igavene ja kõikvõimas. Sellest saab meie inimlik, piiratud mõistus hästi aru. Me saame oma inimliku taipamisvõimega aru ka seda, et pole kasulik jätta igavese ja kõigeväelise olendi kõnet tähele panemata, juba meie endi heaolu huvides. Sest ülim olend ei loobi sõnu tuulde: kui ta midagi ütleb, siis nii see on ja igal sõnal on otstarve. Nagu ütleb Issand prohvet Jesaja läbi (Js 55:10–11): „Sest otsekuvi vihm ja lumi tulevad taevast alla ega lähe sinna tagasi, vaid kastavad maad ja teevad selle sigivaks ning kandvaks, et see annaks külvajale seemet ja sööjale leiba, nõnda on ka minu sõnaga, mis lähtub mu suust: see ei tule tagasi mu juurde tühjalt, vaid teeb, mis on mu meele järgi, ja saadab korda, milleks ma selle läkitasin.“

Täpsemalt tahab Heebrea kirja autor tahab meile öelda, et Jumal on kõnelnud kahel viisil.

Esimene viis on kõnelemine prohvetite kaudu palju kordi ja mitmel viisil.

Teame, et Vanas Testamendis on prohvetiraamatuteks nimetatud raamatuid 17. Kuid prohvetitest

kõneldakse rohkesti ka mujal VT-s: loeme Moosesest, Saamuelist, Naatanist, Eelijast, Eliisast jt prohvetist. Viimaseks prohvetiks VT mõttes on nimetatud ka Ristija Johannest.

VT-st näeme, et prohvetisõnu on väga erinevat tüüpi. Piibliteadlased teavad, et need kuuluvad eri ajastuisse. Jumal justkui proovib viise, kuidas inimesele tema kõne paremini päralt jõuaks.

Teame aga ka seda, et ükski viis ei osutunud inimeste jaoks küllalt heaks. Jumal küll ütleb oma rahvale 5Ms 6:4: „Kuule, Iisrael! Issand, meie Jumal Issand, on ainus.“ Aga inimestel polnud ikkagi piisavalt palju tähelepanu selle Issanda kõne vastu. Tarvitseb vaid põgus pilk heita Vanasse Testamenti ja kohe leiame koha, kus Iisrael oma Jumalast loobub ja asub teenima teisi jumalaid.

Vaatame hetkeks aga ka Piiblist kaugemale. Maailmas on ju ka palju teisi religioone. Juba Piibel ise põhjendab seda, kui Paulus ütleb Rm 1:20: „Tema [Jumala] nähtamatu olemus, tema jäädav vägi ja jumalikkus on ju maailma loomisest peale nähtav, kui mõeldakse tema tehtule.“

Inimesed on seda Jumala väge tajunud kõigil aegadel ja mitte tingimata nii, nagu seda õpetavad juudid ja nende alusel kristlased.

Viimase 60 aasta jooksul on seda asjaolu hakanud arvestama ka kristlik kirik. Nt murrangulise II Vatikani kirikukogu (1962–1965) deklaratsioonis *Nostra aetate* (ld 'meie ajastul') on öeldud, et ka teistes religioonides ning religioossetes stereotüüpides on positiivseid elemente ja nendega seotud eelarvamused on ületatavad religioonidevahelise dialoogi kaudu.

Meie enda religiooniteaduse suurkuju Uku Masing on samuti religioonide väärtustamist laiendanud kristluselt teistele religiooidele. Nt on ta öelnud intrigeerivalt, et maailmas on olnud vaid kolm täiskasvanut: Jeesus, Buddha ja Lao-zi. Ülejäänud inimkond on oma arengult kuueaastane.

Pärast II ms on tekkinud kristluses ka selline uurimisvaldkond nagu religioosne pluralism, mis samuti püüab mõista kristlust laiemas religioonide kontekstis.

Kas ei võiks ka need nähtused liigitada inimkonnale adresseeritud Jumala kõne mitmekesisuse hulka?

Kuid kristlastena peame siiski tõsiselt võtma Jumala kõne teist viisi, millest Hb autor meile kõneleb: kõnet oma Poja kaudu. Erinevalt prohvetite kohta öeldust öeldakse siin, et see ei juhtunud muiste, vaid nüüd, päevade lõpul. See tähendab praegu.

Tähistame neil päevil Jeesuse sündi Petlemmas üle 2000 aasta tagasi. Kas see on meie jaoks „praegu“? Või hoopis „muiste“? Või teisiti öeldes: kas me tähistame Jeesuse sünniaastapäeva? Või tähistame Jeesuse sünnipäeva? Arvan, et inimesed, kes olid eile jõuluõhtul meie kirikus ja paljude teistes kirikutes Eestis ja mujal maailmas, ei tulnud tähistama Jeesuse sünniaastapäeva, vaid sünnipäeva.

See aga ei tähenda muud, kui seda, et Jeesus elab. Jeesus ütleb ju Ilm 1:17j: „Ära kard! Mina olen Esimene ja Viimne ja Elav. Ma olin surnud, ning ennäe, ma elan igavesest ajast igavesti ning minu käes on surma ja surmavalla võtmed.“

See tähendab seda, et Jumal kõneleb meile just nüüd ja praegu oma Poja läbi. Ja kui me ei mõista väljendi „päevade lõpul“ tähendust, sest nii palju sajandeid on möödunud Jeesuse sünnist Petlemmas, siis mõelgem meid kõnetava Jumala kõikvõimsuse peale, kes on aja isand, ja selle peale et meie lineaarne arusaamine ajast ei pruugi olla ainus. Kindel on, et Jumal kõneleb meiega nüüd ja praegu, sellel jõulupühal, ja et päevad, mis on inimkonnale antud ei ole lõpmatud.

Heebrea kirja autor ei ütle ka Jumala kõne kohta Poja kaudu seda, mida ta ütleb kõne kohta prohvetite kaudu, nimelt et see juhtub palju kordi ja mitmel viisil. Ei, Jumal on meile Poja läbi kõnelenud üks ja ainus kord. Ning rohkem ta ei kõnele. Sest kõne Poja läbi on lõplik, rohkem pole vaja enam rääkida.

Miks? Sest see tuleneb Poja kirjeldusest, mille Heebrea kirja autor esile toob.

Poeg on seatud kõigi asjade pärijaks. Ehk siis Poeg on kogu loodu valitseja.

Poja kaudu on tehtud maailmad. Ehk siis Poeg on ise Looja.

Poeg on Jumala kirkuse kiirgus ja tema olemuse kuju. Ehk siis olemuselt ühtne Jumalaga, nii nagu meie kolmainuõpetus ka õpetab.

Poeg kannab kõiksust oma väe sõnaga. Kl 1:17: „Tema ise on enne kõike ja kõik püsib koos temas.“

Ef 6:10: „...saage vägevaks Issandas ja tema tugevuse jõus!“

Poeg on täide viinud pattudest puhastamise, st on meie pattude eest ristil surnud. Fl 2:7: Jeesus

Kristus „loobus iseene olust, võttes orja kuju, saades inimese sarnaseks; ja ta leiti välimuselt inimesena.“

Poeg on „istunud Ausuuruse paremale käele kõrgeimas taevas“, st Poeg on Issand, keda tuleb austada nagu Jumalat.

Kõik see Poja kohta öeldu tähendabki, et Jumal ei kõnele enam. Ta on Poja kaudu kõnelenud viimast korda ning täiuslikult.

Jumala viimane Sõna (suure tähega!) on maailma tulnud kindla eesmärgiga ega lähe siit mitte kuskile oma eesmärgi täitmata, nagu ka vihm ja lumi ei lähe taevasse tagasi tühjalt, vaid muudavad maa viljakaks.

Kallid sõbrad! Me oleme jälle kord tähistamas Jumala Sõna sünnipäeva, elava Jumala Sõna sünnipäeva. Ja me teeme seda selleks, et võimalikult palju inimesi kuuleks meie paljusõnalises maailmas seda kõige olulisemat sõna, Jumala lõplikku Sõna ja teeks selle järgi. Sest selline on Jumala, kõigeväelise Issanda tahtmine.

Aamen.